

מבואי דברים

בהיותו עשירי חותם גיליון זה של **על אתר** מניין. מניין גיליונות העומדים על אתר, על אתרה של ארץ ישראל ועל אתריה. לפני י גיליונות, בבואנו להעמיד את הביטאון על אתרו במדף הרחב של פרסומים הקשורים בארץ ישראל, פעלנו מתוך תחושה כי יש צורך והצדקה לזווית הראייה המיוחדת של הביטאון המתמקדת בטקסטים ובמקורות ארץ ישראליים, ובמגוון ההקשרים המקופל בהם. גיליון י העומד בפני הקורא מורה כנראה, כי צדקנו בציפייתנו ואין לנו אלא לקוות כי עשרת הגיליונות הבאים עלינו לטובה ימשיכו לבסס ולהעמיק את המגמות ואת המטרות המקופלות בביטאון ומנחות את עורכיו.

אם לשורות הפתיחה התגנבה נימה חגיגית מסוימת, הרי תוכנו של הגיליון העשירי משקף את **על אתר** הרגיל כפי שהיינו רוצים לראותו. דוד בן גד הכהן עוסק בהרחבה רבה באחת השאלות המעסיקות את המתעמקים בנדודי בני ישראל במדבר - האם ביטויי קדש וקדש ברנע הנזכרים בסיפורי הנדודים מתייחסים לאותו מונח עצמו, או שיש כאן ייצוג של מקומות שונים; ומה המשמעות להבנת תיאורי הנדודים. החקירה הגאוגרפית-היסטורית כמו גם הלשונית-ספרותית של הכותב מובילה אותו לגלות יותר מקדש אחת.

מבט למפה הארץ ישראלית, אך בזווית ראייה שונה לחלוטין מבצע ד"ר יוסי שפנייר. במאמרו על תפוצת גידול הדגנים בארץ ישראל על פי המקורות, מורה שפנייר עד כמה נפוצה הייתה ההתייחסות למקומות של גידול הדגן - שמות גאוגרפיים ותיאורים ומעשים הקשורים במקומות הגידול. בצד המסקנה הפשוטה כי גידלו דגן כמעט בכל מקום, למדנו על האופן המיוחד שבו שיקעו את המקומיות במקורות המיוחדים.

הביטוי "ארץ זית-שמן ודבש" מעורר את השאלה - 'דבש' מהו? חז"ל ראו בדבש זה דבש תמרים והתייחסו לכך כעניין מובן מאליו. ד"ר אברהם אופיר שמש פותח את השאלה מחדש ובוחר את מהותו של הדבש הנידון.

בצד שלושה מאמרים מרכזיים אלו, חותמות את הגיליון שלוש הערות. אחת עצמאית, זו של ערן מאיר, העוסקת בביאור הביטוי "והבור רק אין בו מים", ושתיים פורשות דיון מתמשך בשאלה כיצד יכונה בעברית הצמח המפורסם - אֵירוֹס או אֵירִיס. פרופ' מרדכי כסלו מגיב למאמרו של יצחק ספיר שנתפרסם בגיליון ו של **על אתר** הקודם וספיר משיב למגיב.

אם נחזור למספר 'עשר' המלווה את הגיליון הנוכחי, מצאנו לנכון להוסיף למאמרים גם מפתח תמציתי של מאמרים ומחברים שדבריהם הופיעו בעשרת הגיליונות הראשונים.

המערכת